

העביר והעזר

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק - גבעת זאב

מכון בני שלשים

גליון מס' 55 • שנה ב'

בס"ד • פרשת תזריע-החודש תשפ"ב

דברי תורה מאת ב"ק אדמו"ר שליט"א

היתה טמאה טומאת לידה והיו עצבין א"כ לא היו יכולים לקיים מצות מילה בשמחה, ומעתה ביום השמיני כיון שנטהרה שוש ישישו בגילה לקיים מצות מילה.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. ובגמ' (נדה לא): דריש טעמא דקרא שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים. יש לבאר הענין כי במצות מילה אביו ואמו הם בבחינת כהן המקריב קרבן, וצריך להיות בשמחה כדאיתא בזה"ק בפרשתן (ח"ג ל"ט ע"א) בעי כהנא לאשתכחא בנהירו דאנפין, בחידו, כלא כגונא דלעילא, דהא על ידיו ברכאן וחדוון משתכחי, ועל דא אתרחקא מניה דינא ורוגזא ועציבו, בגין דלא יתפגים מההוא אתר דאתקטר ביה. ולפיכך צריכין אביו ואמו להיות שרויים בשמחה.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הקשו המפרשים למה הפסיק כאן בענין מצות מילה ומה ענינה להכא. וי"ל דהנה מעשה המילה היא השלמת בריאת האדם, וכל עוד שלא הוסרה ערלתו אינו שלם, וכמבואר ברש"י פ' לך לך עה"פ התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז א), שכל זמן שהערלה בן אתה בעל מום לפני. ואיתא במדרש (תנחומא) דרבי עקיבא אמר דלפיכך אין יוצא הולד מהול ממעי אמו דלא נתן הקב"ה את המצוות לישראל אלא לצרף אותם בהם וכו' עיי"ש. והנה אמרו חז"ל במ"ר כאן (ויק"ר יד א) א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף כך תורתו אחר כל בהמה חיה ועוף וה"ד זאת תורת הבהמה ואח"כ אשה כי תזריע. והקשה רבינו המהר"ל דגבי בריאה מפרש בגמרא הטעם (סנהדרין לח.) שאם יתגאה אדם אומרים לו אפילו יתוש קדמך וכו', וא"כ קשיא, כיון דאותן טעמים לא שייכים בתורתן א"כ בתורתן למה מקדים בהמה חיה ועוף לתורת האדם עיי"ש. ואולי יש ליישב ולפרש בתורה ועי"ז עלול לבא לידי גאווה, כי בר בי רב, הוא ע"כ אמר כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף, כך תורתו פ' אעפ"י שהוא בן תורה מ"מ לא תזוז דעתו עליו אלא יזכור כי יצירתו של אדם אחר כל וכו' ואפ"י יתוש קדמו והוא אחרון ליצירה וגם תורתו נתפרשה אחר כל בהמה חיה ועוף, אעפ"י שהוא בן תורה כל יתגאה בכך.

ולפ"ז מובן שהסמין כאן מצות מילה וביום השמיני ימול בשר ערלתו. להורות כי ביצירתו של אדם עדיין לא השיג השלימות והתיקון, אלא ע"י מצות מילה נשלמה בריאתו, וכשם דתורתו הוא תיקון הוייתו. וז"ש וביום

ונקבות בזכרים, וע"כ משום דכך היה מעשה דאשה מזרעת תחילה וכו' וממילא איכא למדרש כן הוא בטבע אשה כי תזריע אשה מזרעת תחילה יולדת זכר.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. הנה המפרשים הקשו אמאי הפסיק כאן בדיני טהרת יולדת וכתב דין מילה, ואי משום מצות מילה ביום השמיני, הלא כבר נאמרה בפ' לך לך וכן שמות ימים ימול לכם כל זכר וכו'. ועוד יש להקשות מהו וביום וא"ו החיבור מוסיף על ענין ראשון, הול"ל ביום השמיני ימול וכו'.

ויש לבאר עפ"י מ"ש בגמ' (נדה לא.) מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים, עפ"י שם. וכתב מהרש"א בח"א דפירש"י דחוק, ופירש דהכי קאמר מפני מה אמרה תורה מילה לח' של לידתה דלא הוה ליה למתלי בטומאת ז' של לידה, שהפסיק בענין מילה שאחר שכתב וטמאה שבעת ימים כתב וביום השמיני ימול ואח"כ חזר לעניינו ושלשים יום וגו', אלא ללמדך שלא יהיו הכל שמחים וכו' ע"כ. ולכאורה עדיין יש לדייק בלשון חז"ל מהו שנקט בתחילה שלא יהיו הכל שמחים וכו' איפכא הול"ל שלא יהיו אביו ואמו עצבין והכל שמחין, דעיקר מה שבאה התורה למנוע הוא עצבות מאביו ואמו.

אך הענין הוא, דהנה מצות מילה ראוי שתקיים מתוך שמחה, וכדאמרו חז"ל (שבת קל.) כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה דכתיב שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב עדיין עושין אותה בשמחה. והנה בנוהג שבעולם דבשעה שנאספים רעים להשתתף בשמחה יש לשמח את כל הקרואים והמסובין בשמחה כי אם יש ביניהם בעלי עצבות ומרה שחורה אזי פשטה עצבות גם אצל השאר ואין השמחה בשלימות, וק"ו אם בעל השמחה עצמו אינו שרוי בשמחה בודאי לא תהיה השמחה שרוייה במקום הזה. וז"ש חז"ל שלא יהיו הכל שמחים ואביו ואמו עצבים, פ"י אם יהיו אביו ואמו עצבים יגרם הדבר שלא יהיו הכל שמחים ונמצא נעשית מצות מילה שלא מתוך שמחה, ע"כ ניתנה מילה לשמונה בשעה שיהיו גם אביו ואמו שמחים וממילא הכל שמחין ולא יתערב שום שמץ עצבות ויקיימוה בשמחה כראוי. וז"ש וביום השמיני ימול, פ"י דלפיכך ניתנה מילה רק ביום השמיני כיון דעד עתה

אשה כי תזריע. ובפירש"י הובא דברי המדרש (ויק"ר יד א), א"ר שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף כך תורתו נתפרשה אחר כל בהמה חיה ועוף. והקשה רבינו המהר"ל דגבי בריאה מפרש בגמרא (סנהדרין לח.) הטעם שאם יתגאה אדם אומרים לו אפילו יתוש קדמך וכו', וא"כ קשיא כיון דאותן טעמים לא שייכים בתורתן א"כ בתורתן למה מקדים בהמה חיה ועוף לתורת האדם עיי"ש. ואולי יש ליישב ולפרש בתורה ועי"ז עלול לבא לידי גאווה, כי בר בי רב, הוא ע"כ אמר כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף, כך תורתו פ' אעפ"י שהוא בן תורה מ"מ לא תזוז דעתו עליו אלא יזכור כי יצירתו של אדם אחר כל וכו' ואפ"י יתוש קדמו והוא אחרון ליצירה וגם תורתו נתפרשה אחר כל בהמה חיה ועוף, אעפ"י שהוא בן תורה כל יתגאה בכך.

יולדה זכר. אמרו חז"ל (ברכות ס.) אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה. והקשו המפרשים וכי מהכא ילפינן לה הא ילפינן לה (נדה לא.) ממואי דכתיב בפ' ויגש אלה בני לאה וגו' ואת דינה בתו, תלה הכותב הבנים בלאה ואת הבנות ביעקב ללמדך אשה מזרעת תחילה יולדת זכר וכו'.

ובפשיטות נראה לבאר דהנה שם בגמ' אמרין תנו רבנן בראשונה היו אומרים אשה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא ר' צדוק ופירשו אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו, תלה הכותב הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים. ולכאורה תמוה מה שאמרו ולא פירשו חכמים את הדבר, הלא מפורש יוצא מפייהם אשה מזרעת תחילה וכו'. הנה רש"י שם פירש כונתם דלא פירשו מנלן, ונראה מזה דמח' אשה כי תזריע וגו' לא הוה מצי למילף, דאל"כ מאי לא פירשו מנלן הלא כתוב מפורש הוא, וע"כ דלא יליף מיניה. והטעם נראה כיון דכאן בפרשת תזריע לא כתיב דכך היה מעשה רק נרמז בכתוב שכן טבע ה"ת בבריאה, אבל באמת הא גופא מנא ידעינן למדרש שזו כונת הכתוב, דלמא הלכתא אתי למשמע אם אשה תזריע וילדה זכר וכו'. ע"ז אמרו שנמצא מפורש בתורה שכן היה דמצינו אצל בני יעקב שתלה הכותב הבנים בנקבות

השמיני ימול בו' החיבור מוסיף על ענין ראשון, והוא דגם דמילתו היא המשך והשלמת יצירתו כמו תורתו.

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. בגמרא (נדה לא:): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה אמר להם כדי שלא יהיו הכל שמחין ואביו ואמו עצבים. "ל הכונה דהנה נשים מסתכנות בשעת הלידה ועלול לבא צער ח"ו להורי הרך הנולד, וכמו"ש (בראשית 32) בעצב תלדי בנים, ונמצא דכשנולד תינוק כל העולם שמחין והוריו עצבין, לכך ניתנה מצות מילה כדי שבזכות המצוה תבא רפואה ליולדת ותתרפא מעצבונה, ויהיו גם אביו ואמו שמחים. וז"ש שלא יהיו הכל שמחין ואביו ואמו עצבין, אלא יהיו כולם שמחים.

וז"ש חז"ל (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"ז ובמ"ר סוף פ' ויחי) נולד בן זכר באותה המשפחה נתרפאת כל אותה המשפחה. ולכאורה למה תלה הרפואה דוקא בבן זכר, ולהנ"ל ניחא והיינו משום דמצות מילה ורפואתה משפיעה רפואה וישועה לכל המשפחה. ואף דהכתוב בעצב תלדי בנים משמע גם בלידת בנות, ובתו"ט (כתובות פ"ד משנה י"א) הוכיח מזה דבנות בכלל בנים, אבל הקשו עליו מהא דכתיב ויולד בנים ובנות ומוכח דאין הבנות בכלל בנים, ועי' בשו"ת הרא"ש כלל פ"ה סי' ג' שהאריך בזה. ואולי י"ל דהעצב בלידת בנים גדול מבבנות, דבבנות יש גם שמחה בעצם לידתן כמו"ש בגמ' (ב"ב טז:) ר"ש ברבי אתילידא ליה ברתא הוה קא חליש דעתיה אמר ליה אבוא רבייה באה לעולם.

וששים יום וששת ימים תשב על דמי טהרה. בפסוק לעיל אצל בן זכר כתיב תשב בדמי טהרה וכאן שינה הכתוב תשב 'על' דמי טהרה וצ"ב. וי"ל הנה האע"ז והרמב"ן כתבו כמה טעמים לסיבת כפל ימי טהרה בנקבה, ועיקרן שבגלל טבע הנקבה שהיא קרה ולחה וכו"ו נמשכה רפואתה ימים רבים. ולפי"ז י"ל דכאן תיבת 'על' היינו סיבה הכתוב נותן טעם לששים וששת ימים הוא 'על' דמי טהרה כלומר בגלל דמי טהרה הממושכים.

תשב בדמי טהרה. פירש"י לשון עכבה כמו ותשבו בקדש (דברים 20), וישב באלוני ממרא (בראשית 28:11). מה שהביא קודם פסוק המאוחר בתורה. י"ל דהכתוב ותשבו בקדש ר"ל בדייקא שהתעכבתם שם והיא הוכחה ברורה לענין ששיבה משמעו לפעמים עכבה, אבל מ"ש אצל אברהם וישב באלני ממרא אינו דייקא ע"י עיכוב, רק משם רצה להוכיח דשיבה אינו תמיד לשון פעולת הישיבה כמו יושב פתח האהל, אלא תשבו כעין תדורו שהרי אברהם לאו משום עכבה ישב באלוני ממרא רק ישב כדרך אדם הדר בעירו.

אי נמי י"ל דמפסוק ותשבו בקדש ליכא ללמוד, כיון דכתיב ימים רבים על כרחך אינו לשון ישיבה אלא עכבה, ע"כ הביא מפסוק וישב באלוני ממרא דלא כתיב שם כמה זמן ישב ואעפ"כ אין פירושו ישיבה אלא עכבה. ומפסוק זה לבד ג"כ ליכא למילף דשמוא פירושו לשון ישיבה ממש ע"כ צריכא תרוייהו.

אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת. איתא במדרש (פס"ו ד') כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, אמר להם משה אל תתייראו אלו לאומות העולם ואתם לאכול ולשתות ולשמוח. הנה דברי המדרש תמוהים דהרי התורה לישראל ניתנה ולא לאומות העולם, וגם מהו אמרו ואתם לאכול ולשתות ולשמוח, לשמחה מה זו עושה.

ונראה לבאר, דהנה באמת יש בכלל המצוות סוגים שונים, מהם מצוות המשמחות את נפש האדם ומקיימים בחשך רב, ויש מהם שקיומם קשה באשר יש בהם מניעת צרכי הגוף וכו' וצריך לקבל עליו עול מלכות שמים ולכוף את יצרו ע"מ לקיימם. אבל החכם עיניו בראשו ומקיים גם את המצוות שיש בהן קושי בשמחה בידעו כי כולם טובות ומועילות. והנה אומות העולם אינם מבינים זאת רק נראה לעיניהם דהמצוות גורמות להם שיעבוד וצער ומניעת הנאת הגוף, ע"כ לא רצו לקבלן.

ובזה יש להבין מ"ש חז"ל (ספרי פ' ברכה) דבשעה שחזר הקב"ה על כל האומות וביקש ליתן להם את התורה, שאלו מה כתיב בה, וא"ל הקב"ה לא תרצח לא תנאף וכו', ולא רצו לקבלן, ולכאורה תמוה למה בחר ד' לומר להם דוקא מצוות אלו הקשות וכי לא נמצאו בכל התרי"ג מצוות דברים קלים ושמחים שהיו מקבלים עליהם. אך יש לומר דאמנם כן אמר להם את כל המצוות ובכללן לא תרצח וכו', אבל הם נמנעו מלקבל כל התורה בשביל דכתיב בה לא תרצח, ובשביל המעט הקשה הזה דחו רוב טובה וברכה הצפונה בכל התורה. אבל כשבא אצל ישראל אעפ"י שראו גם הם הדברים הקשים לקיים וכמו"ש (במדבר יא') העם בוכה למשפחותיו ואחז"ל (יומא עה.) על עסקי משפחות שנאסרו להם עריות, עכ"ז אמרו נעשה ונשמע כי שקלו שכרה כנגד הפסדה והבינו הטוב הצפון בה כי תורת חיים היא.

ובזה יש להבין דברי המדרש, דכשראה משה שישראל נתייראו מפרשת נגעים, היה חושש שמא יהיו תוהים על הראשונות על שקבלו את התורה ובאו לכלל הנגעים הללו, ע"ז אמר להם מה לכם מתייראים, אמת כן הוא שיש בתורה גם מצוות כאלו, אבל לעומתם כל התורה היא תורת חיים לאכול ולשתות ולשמוח. וז"ש אלו לאומות העולם פי' זה דרכם כסל למו של אומות העולם שבשביל מעט צער הגוף היו דוחים מלקבל כל התורה, אבל אתם הביטו וראו אל שאר המצוות ותראו שיש בהם שמחה וטוב לבב ואל תתייראו.

וראה הכהן את הנגע וכו' ומראה הנגע עמך וגו'. הנה בפסוקים אלו דשאת או ספחת מפסוק ג' - ו' כתיב ז' פעמים תיבת 'הנגע', ולכאורה נראה כפל לשון שהרי בזה עסקין ולמה נכפל, וי"ל רמז למ"ש בגמ' (ערכין טז.) א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן על שבעה דברים נגעים באים על לשון הרע ועל שפיכות דמים ועל שבועת שוא ועל גלוי עריות על גסות הרוח על הגזל ועל צרות עין וכו', הרי ז' סיבות לנגעים לכך נכתב ז' פעמים.

וראה הכהן את הנגע והסגיר את הנגע וכו' וראה את הנגע וגו'. בפסוקים אלו דנגעי בגדים נ' - נ"ו כתיב י"א פעמים תיבת 'הנגע' ולכאורה נראה מיותר וכפל לשון דוק ותשכח, וי"ל רמז למ"ש במדרש תנחומא (מצורע פ"ג) ילמדנו רבינו על כמה דברים נגעים באים על האדם, כך שנו רבותינו על אחת עשרה דברים הנגעים באים על האדם, על ע"ג ועל חלול השם ועל ג"ע ועל הגנבות ועל לשון הרע ועל המעיד עדות שקר ועל הדיין המקלקל את הדין ועל שבועת שוא ועל הנכנס בתחום שאינו שלו ועל החושב מחשבות של שקר ועל המשלח מדנים בין אחים ויש אומרים אף על עין רעה וכן איתא בזה"ק (פ' בלק ח"ג ר"ז ע"א) וזה רמז הכתוב שכלל י"א פעמים תיבת 'הנגע'.

אדם כי יהיה בעור בשרו נגע צרעת. איתא במדרש כיון ששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו אמר להם משה אל תתייראו אלו לאומות העולם אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח. ותמוה מה לפרשת נגעים ולא"ה, וגם ומה ענין אכילה ושמחה לכאן, לשמחה מה זו עושה.

ויש לבאר, דהנה ישראל אינם כאו"ה שהם נתונים לשלטון המזלות והטבע, אבל ישראל בחיוריהם למעלה מן המזל כמו"ש חז"ל אין מזל לישראל (שבת קנז.), וכמו"ש חז"ל עי"ה (בראשית 28) ויוצא אותו החוצה, א"ל הקב"ה לאברהם צא מאצטגנינות שלך. כי ישראל יש בכחם לשנות את המזל ואת הנגזר עליהם ע"י תפלה ומעשים טובים וכו'.

וזה ענין מצות קידוש החודש, להורות שנתן הקב"ה ביד ישראל קביעות חדשים ושנים, ואינם משועבדים למהלך החמה ככל האומות, אלא הם שולטים על הזמן. ממילא יש בידם להנצל מפגעי הזמן, וכמו"ש הראשונים דלכך נצטוו לשחוט טלה בחודש ניסן כיון דהוא ראש וראשון לכל המזלות, ואומות העולם מאמינים שהוא שולט בחודש הזה ובפרט מצרים שהיו עובדים לטלה, ע"כ נצטוו לשחוט להורות ביטול שלטון המזלות על ישראל. ובהו יובן דברי רש"י בריש פרשת בראשית אמר ר'

יצחק לא היה צריך להתחיל אלא מהחודש הזה לכם. וצ"ב מאי חשיבות מצוה זו עד כדי שהיה ראוי להתחיל בה את התורה. אך להנ"ל ניחא כיון שמצוה זו היא יסוד האמונה וביטול עכו"ם, להורות שאין ישראל נתונים תחת שום כוכב ומזל אלא בהנהגת הקב"ה בעצמו, ובהו אנחנו ישראל עם בחירו כנגד כל העמים, לפיכך היה ראוי שתהיה מצוה זו הראשונה בתורה.

ומעתה יש להבין דברי המדרש דלעיל, דהנה כשיצאת גזירה מאת הקב"ה מוכרח להתקיים ולא ישוב דברו, רק דאצל ישראל יכולים לבטל הגזירה ע"י תפלה או בכח של צדיק כמו"ש חז"ל (תענית כג.) עה"פ ותגזר אומר ויקם לך הקב"ה גזר וצדיק מבטל, צדיק גזר וכו', אבל עכ"פ הגזירה קיימת רק דבכח התפלה מעביר הקב"ה הגזירה מישראל לאו"ה, וכמו"ש בפרשת עקב (דברים 28) כל חולי וכל מדוי מצרים לא ישימם בך ונתנם בכל שונאך, פי' דמעבירן מישראל ונתנם באו"ה דמאחר שהגזירה יצאה מלפניו א"א לבטל דבר ד' מעיקרו.

ובזה יש לפרש דברי המשנה (ברכות לד.) אמרו עליו ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואמר זה חי וזה מת. וקשה בשלמא זה חי, מן הנכון לבשר טוב, אבל למה הוצרך לומר זה מת והלא מוציא דבה הוא כסיל כתיב, ואיזה צורך יש להודיעו לחולה שימות. אך להנ"ל י"ל דהוא מילתא חדא, שאם נגזר על אדם מישראל למות ח"ו, היה מתפלל עליו ומבטל מעליו הגזירה ואומר זה חי, אבל הרי נגזרה גזירת מיתה, ע"כ אמר זה מת פי' על רשע מאו"ה היה מעביר הגזירה ואומר זה תחת זה, וז"ש זה חי וזה מת. וכשמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו, מאחר שכתובה הפרשה בתורה בודאי יתקיים הדבר ויהיו מנוגעין ומצורעין ח"ו, ע"כ אמר להם משה אל תתייראו דאעפ"י שנתב בתורה ונגזרה גזירה יש כח ביד ישראל לבטל הגזירה כיון שאינם תחת שלטון הטבע אלא למעלה מן הטבע, וא"ת מה יעשה בגזירה זו, ע"כ השיב אלו יכלו לאו"ה אבל אתם תנצלו מכל רע ותאכלו ותשתו ותשמחו, וכדאיתא בספ"ק שהכהן היינו הצדיק מבטל גזירת הנגע, ומהפך אותיות נג"ע לנע"ג כדאיתא בזה"ק (בראשית 28:11).

נגע צרעת הוא. הנה יש לעיין בפרשה זו מה דכתיב בכל פעם תיבת 'הוא' בוא"ו ואף במקום שהמקרא הוא היא בלשון נקיבה.

ונראה להקדים מה שכתב בספר לחמי תודה על דברי הגמ' (ערכין 20:) אמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע ראוי לסוקלו באבן וכו', ואמר רב חסדא אמר מר עוקבא כל המספר לשון הרע אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור וכו'. ובדרך דרוש כתב לומר ששני המאמרים הללו מכוונים לדבר אחד, דידוע מה שכתבו המקובלים (תיקון' נט ע"ב) שארבע מיתות ביי"ד הם כנגד תיקון ד' אותיות שם הוי"ה, וסקילה היא כנגד אות י'. נמצא לפי מאמר ראשון שהמספר לשון הרע ראוי להיות נסקל הרי שפגם באות יו"ד המכוונת כנגד סקילה, עוד כתבו המקובלים שהד' שמות היינו שם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ג"כ מכוונים כנגד אותיות הוי"ה, הרי ששם ע"ב מכוון כנגד יו"ד הנ"ל, וכתבו התוס' (סוכה מה) שהיו אומרים אני והו הושיעה נא, דאנ"י ה"ו עולה בגימ' ע"ב היינו שם ע"ב, וזה כונת הגמ' אין אני והו"א יכולין לדור, פי' כיון שפגם באות יו"ד נמצא חסר הוי"ו כן אני והו"א שהפריד ביניהם, ואף דהו"א יש בו אל"ף אין זה עיכוב ע"כ.

ולפי זה יש לומר, דהנה המספר לשון הרע הפריד בין אני והו"א ופגם בשם ע"ב, והנה ענשו של הבעל לשון הרע הוא צרעת, שש פעמים כתיב בפרשה צרעת הוא, ו' פעמים הו"א עולה ע"ב.

מראה שפל. פירש"י ואינו ממש שפל אלא מתוך לבנינותו הוא נראה שפל ועמוק כמראה חמה עמוקה מן הצל. י"ל דהנה אחז"ל (אבות פ"ד) מאוד מאוד הוי שפל רוח, והיא מדה נשגבה מאד שאין למעלה הימנה, ומי שהוא בבחי' זו הוא נעלה וגבוה מאוד ואעפ"י שנראה כשפל אינו שפל באמת אלא אדרבה כל כמה דכייף טפי מעלי והוא

אחטא ואשוב, וכן הוא ביום הכיפורים שמתכפר בכל שנה ושנה עיי"ש. והנה גם אצל איוב כתיב שהיה מביא בכל יום כפרה, וא"כ היה דואג תמיד שמא אין כפרתו מתקבלת מדהוי בבחי' אחטא ואשוב, אבל כיון שראה פרשת אשה כי תזרע וגו' שהיוולדת נשבעת שוב ושוב ועכ"ז נתנה לה התורה כפרה נתקרה דעתו. (תפוחי חיים)

ואיש כי ימרט ראשו בו איש צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו הבחן בראשו נגעו. קשה טובא חדא האין ס"ד דבמריט ראש יהיה טמא שאין בו נגע, ועוד שכל הכתוב דאיש צרוע הוא למותר ודבר בכעס כמתקוטט, וגם בראשו נגעו לא ידענו מאי בעי בזה דמאי נפקא מינה אם בראשו הוא הנגע או בשאר אבריו, והנ"ל דיש בזה רמז גדול וכמ"ש רז"ל (פסחים מט:). שנה ופירש קשה מכולם, והיינו כי השערות הם דינים עדר

(ולכן כהן גדול היה צריך להסתפר בכל יום ערה) ועכ"כ כי ימרט ראשו זה מורה על טהרה יתירה, ואח"כ כשנולד בו נגע, הוטמא יותר גדולה, ולכן קאמר בראשו נגעו וכפל כמה פעמים הוטמא במקרא זה, וכבר אמרתי בילדותי רמז לזה שהעומד מחליו שעויותיו מתלבנים כמו שאמרו רז"ל (נדרים מא.) שמוחליו עוונותיו שנאמר הטולל לכל עוניכי הרופא לכל תחלואיכי. (מראה יחזקאל)

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת וכו'. למה אמר בכאן אדם ולא איש, וגם למה אמר בעור בשרו ולא יספיק לומר בו. והנראה דהנה כל הנגעים הם מסטרא דקליפה מזוהמת הנפש שנתהווה על ידי חטא אדם וחור, וידוע דבתורתו של ר' מאיר היה כתוב כתנות אור

(ב"ר פ"כ י"ב), דקודם החטא היה לאדם באמת כתנות אור שהיה גופו ספירי ועקיבו מכהה גלגל חמה (ויק"ר פ"כ ב'), ולא היה גופו מעותד לחללים ונגעים כי היה כחד מן קמאי, רק אחר שנתפתה לעצת הנחש והטיל הנחש זוהמא (שבת קמו.) אז נתהווה מכתנות אור כתנות עור ובשר ממש חומריי, והגוף החומריי מעותד ח"ו וכו'. והנה הש"י נתן לנו אור התורה, ובעבור האדם ח"ו על אור התורה אז מתראה הזוהמא בעור, וז"ש אדם (כי התחלת ענין הזוהמא היתה מאדם הראשון) כי יהיה בעור בשרו דייקא, מושא"כ אלו היה כתנות אור תורה מחייהו להתהלך במשרים, והבן. (אגרא דכלה)

במדרש, לא נתקרה דעתו של איוב עד שהגיע לפרשת אשה כי תזרע, ותמוה. ויש לומר עפ"י מ"ש בבני יששכר מאמר צומא רבא ליוה"כ בשם נועם מגדים פירוש הפ' (ישעי' כ"ו) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבלים כן היינו מפניך ד' וגו', שאעפ"י שהאשה קופצת ונשבעת בכל לידה שלא תזקק וכו' עכ"ז יש לה כפרה ואינה ידונית כמי שאומר

לראש חודש ניסן

[מספר אגרא דכלה פרי' פקודי]

ביום החדש הראשון באחד לחדש. הוה ליה למימר בקיצור באחד לחדש הראשון, והנראה על פי (מה שקבלנו) דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי לי"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' (מהרמ"מ) זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהרי"ע"צ (מלובלין) היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום, ואם כן לפי"ז יום הראשון הוא נגד כל החודש הראשון, וז"ש ביום החדש הראשון, רצ"ל באותו יום שהוא נגד החדש הראשון, היינו באחד לחודש, נ"ל.

דרוש לפרשת החודש

מרבתינו אברהם שמואל מקארלסבורג וצוק"ל בעמ"ס "אשיב אברהם"

פ"ב ה"כ) בביאור דין כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, ותמוה הלא אינו מקיים מצוה אלא מחמת אנוס, וביאר דבאמת רוצה הוא כי יש לו חזקת אבות וכשרות רק היצא"ר מסיתו להתנגדות וכשכופין את ההתנגדות ממילא מתגלה הרצון האמיתי ואומר מעצמו רוצה אני ע"כ, וז"ש הביאו לי ספר יחוסים כלומר שיש לכם חזקת כשרות ורצון אמיתי עיי"ש, וממילא בזה נסתמה טענת או"ה כלום כפית עלינו הר כגיגית כי פעולת הכפיה לא מועילה רק אצל ישראל על מנת לגלות את הרצון הפנימי שיש בהן משא"כ באו"ה שאינו אלא מעשה אונס בעלמא. וז"ש במדרש אני ישינה ולבי ער, כלומר אף שאני בבחינת ישינה אבל לבי ער לעשותם דהיינו בפנימיות הלב יש לנו הרצון והחשק לעשותם, וז"ש הכתוב מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי, מגיד הוא לשון תוקף, דברים קשין כגידין, ואמר הכתוב שאלו מועילים רק ליעקב ולישראל, אבל לא עשה כן לכל גוי לכופם לקבל את התורה כי חסרים הם הרצון בעצם, והסמיכו הענין לפרשת החודש הזה לאשר בפרשה זו נאמר להם שבזכות קבלת התורה והמצות יזכו להגאל.

החודש הזה לכם ראש חדשים וגו' במדרש (פסיקתא רבתי פט"ו) הביאו כאן הכתוב (שה"ש ה ב) אני ישינה ולבי ער, אני ישנה מן המצות ולבי ער לעשותם, ועוד במדרש הה"ד מגיד דבריו ליעקב וגו' לא עשה כן לכל גוי, וצ"ב. וי"ל דהנה כשבני ישראל היו במצרים משוקעים במ"ט שערי טומאה כידוע לא היו זכאין לגאולה ולא נגאלו אלא בזכות שעתידים היו לקבל את התורה, וכמו שאמר הכתוב בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה. ולכאורה קשה שכן גם את התורה לא קבלו מרצונם אלא בכפיית הר כגיגית נמצא שגם זכות זו לא היתה להם כי כמוהם גם אומות העולם היו מקבלים בכפייה כמו שטענו ואמרו (ע"ז ב:) כלום כפית עלינו הר כגיגית כשם שכפית על ישראל. ואפשר לומר עפ"י מה שפירש דו"ר **במעגלי צדק** פרשת במדבר על מ"ש חז"ל בשעה שנתן הקב"ה את התורה לישראל נתקנאו בהם או"ה ואמרו מה נשתנו אלו מאלו והשיב להם הקב"ה הביאו לי ספר יחוסים (יל"ש במדבר תרפד), ולכאורה מה שייך יחוס לתורה הלא התורה אינה ירושה לך, ותירץ עפ"י דברי הרמב"ם הידועים (הל' גירושין

ידיכם מע"ז וכו', גם זה צ"ב מה שייכא פרישה מע"ז דוקא הכא למצות קידוש החודש. וי"ל עפ"י דברי המלבי"ם בס' ארץ חמדה עה"פ החודש הזה, טעם מצות החודש הזה דוקא עתה בעת יציאת מצרים, משום שישראל היו עובדים ע"ז בשיתוף ועובדים למזלות, ובמצרים היו עובדים למזל טלה ששולט בחודש ניסן ואז עיקר הגברתו, לזה הוציאם דוקא בחודש הזה להראות שהם למעלה ממערכת מצרים, ע"כ. ולכן נקבע החודש הזה למצות קידוש החודש בכונה לב לישיכו לעבוד למהלך החמה כדרכי מצרים אלא לחדשי הלבנה. ולפי"ז י"ל שלפיכך ציהו ד' תיכף אחר מצות החודש לקחת השם, דהיינו להורות על ענין ביטול הטלה, וזה היתה הכונה בשחיטת הקרבן.

וזה הסמיכות בין שתי מצוות הללו, קידוש החודש וקרבן פסח, כי הא בהא תליא. ועכ"כ כשאמר משה לבני ישראל את מצות שחיטת הפסח, והוא הבין בעצמו הטעם מהא דנסמכה מצות קרבן למצות החודש הזה כאמור שהוא ענין ביטול ע"ז, לפיכך פירש להם ואמר משכו וקחו, היינו משכו ידיכם מע"ז, וזאת אמר כדי להבינם טעם המצוה קחו לכם שם שכל עיקרו הוא למשוך ידיהם מע"ז וביטול מזל טלה שהיו עובדים לו במצרים, ועכ"כ צריכים להשתתף במצוה זו כל בני הבית אפילו הקטנים כדי לבטל מהם הע"ז ולהכניסם לעבודת ד'.

הראיה כי שם מקור כל רע עינא ולבא תרי סרסורי דעבירה, וכתוב בחטא הראשון ותרא האשה כי טוב העץ למאכל ותאווה הוא לעינים (בראשית ג ו), וכל הקלקולים נמשכו מחטא זה כידוע. והנה כתיב אצל יוסף הצדיק והוא נער (שם לו ב), פירש"י שהיה עושה מעשה נערות וכו' ממשמש בעיניו כדי שיהיה נראה יפה. וי"ל הרמז, מעשה נערות היינו תשובה והתחדשות כמו"ש (ישעי' נב ב) התנערי מעפר קומי, שהיה תמיד בבחי' נער חוזר וניעור, וממשמש בעיניו לתקנם כדי שיהיו נראים יפה ולא יגרמו לו פגם.

וז"ש החודש הזה היינו ענין התחדשות לכ"ם, לכם לבני ישראל דייקא ניתן כח ההתחדשות, וזה שנתקשה משה על חידוש הלבנה, כלומר היאך יוכל אדם להתחדש להיות בחי' כשלג ילבינו לגמרי והוא לכאורה דבר קשה הבנה, ואמר ליה כזה רא"ה וקדש, פי' ע"י תיקון כח הראיה יוכל אדם להתחדש ולהתקדש בקדושה גמורה, וז"ש ראשון הוא לכם לחדשי השנה, היינו זה דבר ראשון לעשות באלו ב' החדשים שבהם יש לנו לשוב ולתקן כל אשר קלקלנו.

החודש הזה לכם ראש חדשים וגו' ויקחו להם איש שם לבית אבות. הנה כאן בציווי ה"ת כתיב רק ויקחו, אבל בציווי משה נאמר משכו וקחו, וקשה למה שינה מן הלשון שצוה ד', ודרשת חז"ל (מכילתא) ידועה משכו

דבר פלא עמוק מאוד. וז"ש שאינו ממש שפל אלא מתוך לבנינותו פי' לובן ונקיון מעשיו נראה כשפל, והוא עמוק, פי' ענין עמוק כדרך מראה החמה שאעפ"י שהיא רחוקה מרחק רב מכל היקום ולכאורה היה צריך שתתעלם מן העין לגמרי, עכ"ז היא מאירה יותר מכל הכוכבים והמאורות.

פרשת החודש

החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה. צ"ב לכם למה נאמר, ועוד השנות הדבר פעמיים לכם לכם, הול"ל החודש הזה ראש חדשים ראשון הוא לחדשי השנה. עוד צ"ב מהו לחדשי השנה הרי כבר אמר החודש הזה לכם ראש חדשים והיינו ראש לחדשי השנה.

וי"ל ע"ד מוסר לימי השובב"ם, דהנה רש"י פירש נתקשה משה על חידוש הלבנה וכו' והראה לו כזה ראה וקדש. י"ל הכונה לבנה גוון לבן רמז לתשובה כמו"ש (ישעי' א יח) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, והנה נתן לנו ה"ת ברחמי אלו שני חדשים טבת שבט כמעלת עשרת ימי תשובה לשוב בהם ולתקן כל פגם כמבואר בדברי הארז"ל, וזה ענין חידוש הלבנה שהוא שורש התחדשות בכל פעם, וכח זה ניתן רק לישראל ולפיכך הם מוונים ללבנה, והנה בדרך התשובה ראשית דבר צריך לתקן ענין

מנהגי חג פסח [ח"ב]

ערב יום טוב אחר הטבילה לבש רבינו האור מלא מלבושי יום טוב לבנים, נכנס לבית המדרש לתפילת מנחה והתפלל בעצמו לפני התיבה, ולא אמרו הודו ואפילו כשחל בערב שבת.

אחר תפילת מנחה ישב במקומו ואמר סדר קרבן פסח בקצרה מסיודו ר' אשר ז"ל.

ביום טוב שחל להיות בשבת התחיל בואו ונצא וגו' מזמור לדוד וגו', לכה דודי אמר וזימר רק שני החרוזים הראשונים שמור ולקראת, ואח"כ אמר בואי בשלום, מזמור שיר ליום השבת, ה' מלך קדיש וברכו (ולא אמר כנווא).

התפלל מעריב ואמר הלל לפני התיבה בעצמו, באמת ואמונה היה מנגן מן המכה בעברתו עד זה א-לי ענו ואמרו.

בהלל היה מנגן הללו וגו' הודו וגו' בניגון מיוחד ידוע לימים הראשונים של פסח, וכן לאנא ה' וגו', ולא התחיל לנגן מפתחו לי או אודך וגו'.

כשחל ליל ראשון של פסח בשבת אמרו אחר שמונה עשרה רק ויכולו ולא ברכת מעין שבע, ואחר סיים אשר ברא אלקים לעשות התחיל בברכת ההלל.

אחר התפילה הלך לחדרו, ובזמן שערכו שלחן הסדר הלך עוד הפעם למקוה, ואחר הטבילה אמר האגרת של הרה"ק ר' שמשון מאסטרופליא זצ"ל, וזיזו עצמו לעריכת הסדר.

מראש צורים אראנו

תולדות אבותינו ורבותינו הקדושים זיע"א

רבינו נתן ב"ר זכריה שפירא זצוק"ל בעמח"ס "טללי שנה"

בספרו **טללי שנה** מסכת ברכות בתחלת הספר כתב רבינו לבאר דברי רש"י בריש פר' יתרו על מה שכתב ומשה היכן הלך וכו' וז"ל: הנה הגאון בעל תבואות שור בחידושו פירש דבריו עפ"י מה שאמרו במסכת שבת פרק מפנין דף קכ"ז גדולה הכנסת אורחים מהשכמת בית המדרש וכו', ולפי"ז הקשה ומשה היכן הלך, ואין לומר שהיה עוסק בתורה והא הכנסת אורחים גדול מלומד כנ"ל, ואכתי י"ל דמשה שאני שהי' לומד לאחרים כדמצינו בכמה דוכתי דלומד לאחרים חמיר מלומד בפני עצמו ואפשר דחמיר ג"כ מהכנסת אורחים, אלא

דלפי"ז קשה למה יצא לקראתו מתחילה, דאין לומר כיון שיצאו כל ישראל לא ה' לו עם מי ללמוד, דהא תינח אם מתחילה יצאו כל ישראל ואח"כ משה, אבל באמת בתחלה יצא משה וגרם ליתרו את כל הכבוד הזה דמי ראה אלו יוצאין וכו' שכל ישראל יצאו לכבודו אחרי משה וע"כ דהכנסת אורחים עדיף גם מללמד לאחרים, ושפיר קשה ומשה היכן היה דע"כ גם משה ה' בכאן, [וע"ז תירץ רש"י עומד ומשמש שבאמת עסק בהכנסת אורחים].

השבוע ביום כ"ה אדר חל יומא דהילולא של רבינו מו"ה נתן ב"ר זכריה שפירא זצ"ל שהיה נין לבעל המגלה עמוקות ונקרא על שמו. היה אב"ד טשעטשאווטץ ואח"כ אב"ד טאקאי ושם מנו"כ. חתנו היה רבי צבי הירש סופר - שרייבר זצ"ל אביו של רבינו הגה"ק מו"ה ישראל אפרים פישל סופר מנאנאש בעמח"ס אפסי ארץ. על מצבתו נכתב פ"ג הרב ר' נתן בן מו"מ ה"ג ר' זכריה שהיה רועה צאן עדרו עשרים שנה באמונה שלימה, שלשלת היוחסין מגזע בעל מגלה עמוקות תנצב"ה.

בנו הרב הגאון רבי זכריה שפירא זצוק"ל אבד"ק ווארניב

בינה לעתים

ביאורים למוסף לפרשת החודש מספר 'תפוחי חיים' לד' פרשיות

הרשעים והיינו בגלות, ותחדש אורם כבראשונה שאור חדש על ציון תאיר ויגאלנו ואז אין חשש של התקופות.

ע"ל בפשוט כמ"ש חז"ל (סוטה מה). מיום שחבר ביהמ"ק ניטל טעם הפירות, וכן בגדלם שהיו החיטים ככליות, ושעורים כגרעיני זיתים, ועדשים כדגרי זהב (ע"י תענית כג). וז"ש תחדש אורם כבראשונה שיתנו כחם ואורם בכל דבר כמקדם, וגם נרמז בקשת בנין ביהמ"ק שאז תחזור אורם והקב"ה יוציא חמה מנרתיקה, וכמ"ש בעשרה מאמרות (מאמר חוקר דין חלק ב פרק ג) במ"ש חז"ל עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכו' שע"י שיחזרו המאורות לקדמותן קליפת החיטים תתבשל היטב והקמח שבפנים יהיה מקובץ החלקים ויהיה הכל יחד כאשר בתחילה גלוסקא יפיה ע"י"ש. וכן י"ל אורם משפיע על בריאות האדם שיהיו דשנים ורעננים כמ"ש שם צדיקים מתרפאין בה וגם זה נכלל במש"ל, וכן לענין גשם שלא תהי' בצורת וכדומה כקור וחום לא ישבותו, וז"ש החיינו כגשם וכן לקמן החודש אשר רביבים בו מריקים וכו' ובפסח נדונין על התבואה (ר"ה טז) וכמ"ש לקמן ארבעה פרקים וכו'.

תשרי לפי שבאותו פרק בא אברהם לשחוט את בנו וטפטפה הסכין דם ואותה טיפה נתפרשה במימות, ותקופת טבת שבאותו הפרק נשחטה בת יפתח ונהפכו כל המימות לדם וא"א לעולם בלא צחצוח דם באותן פרקים. ע"כ.

לפ"ז י"ל מ"ש בראשונה פי' בתקופה הראשונה שהוא ראש לארבע תקופות ואז התחילו המכות על מצרים והתחיל אורה ושמחה לישראל, וז"ש תחדש אורם של כל התקופות שיהיו כמו הראשונה להנכם באיבי ישראל, וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות בכל התקופות.

ע"ל לשון כבראשונה שלפני המעשים הנ"ל שנהפכו מים לדם לא ה' שום סכנה בהתקופה, וז"ש שתבטל הסכנה של התקופות ותחדש אורם כבראשונה לפני המעשים הנ"ל שלא נגרם שום רעה ע"י התקופה.

ועיין בספר שרשרת זהב (גור ארי' עמ' יג) ענין הסכנה שהיו הגוים מטילים סם המות בכלי המים של ישראל ובפרט בתקופת טבת שהוא יום חגם, ולפ"ז י"ל התפילה תחדש אורם כבראשונה כי הענין ה' שלא רצו לשנות מים בחגם מפני הסכנה שעשו

לציון דרור חֲשֶׁתּ בּוֹ קָפוֹת. דָּבָר אֹרֹךְ יְקָרוֹת לְקָפוֹת. הַחֲדָשׁ אֲשֶׁר יִשְׁעוּת בּוֹ מְקִיפוֹת.

י"ל פי' שהדרור עמד לקפות כמו קפאו תהומות כי היו בסכנה של מ"ט שערי טומאה, ואלו לא הוציא וכו' וחסת ומהרת לגאלם, ומ"ש דבר אור יקרות הוא לשון הנאמר על הגאולה השלמה בזכריה (יד 1), והיינו שקבעת חודש זה גם לגאולה השלמה כמ"ש חז"ל (ר"ה יא). בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל.

עו"ל כמ"ש (זכרי' שם) והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקיפאון, רמז למ"ש (ישעי' נב יב) כי לא בחפזון תצאו.

~*~

אַרְבַּע תְּקִיפוֹת בַּשָּׁנָה. תַּחֲדָשׁ אֹרֶם כְּבָרְאשׁוֹנָה.

לא פירשו המבארים מהו אור התקופות בראשונה, ואולי י"ל עפ"מ"ש בדרכי משה (יו"ד סו"ס קטז) בשם אבודרהם (שער התקופות בסופו) שיש להיזהר שלא לשתות מים בשעת התקופה מפני הסכנה, שבתקופת ניסן נהפכו מימי מצרים לדם, ותקופת תמוז לפי שבשעה שאמר הקב"ה למשה ואהרן ודברתם אל הסלע ונתן מימיו והם לא עשו כך והכו אותו וזבו ממנו דם ובאותה שעה לקו כל המימות בדם, ותקופת